

Textsamtal i grupp

Lärrarledd insats i liten grupp där eleverna samtalar om korta texter och lär sig läsa mellan raderna, för åk 2–9

Läsning · åk 2–9 · 30 minuter per pass, tre pass i veckan · Två till åtta elever

Eleverna lär sig läsa mellan raderna genom att samtala om korta texter. De säger vad de tror och visar sin ledtråd, bygger vidare på varandras tankar och prövar nya idéer mot texten. De har varit med om olika saker och får därför svara olika. Metoden har tre nivåer, och på varje nivå finns texter med frågor.

Område	Läsning	Årskurs	åk 2–9
Format	liten grupp	Tid	30 minuter per pass, tre pass i veckan
Period	Sex till åtta veckor	Grupp	Två till åtta elever
Uppdaterad	28 oktober 2026		
Material	texter med frågor, korten vid bordet, ledtrådsbladet, lyssningsbladet, kartläggningen · allt material under Materialet		

Så tänker du högt vid stoppet

Fyra bilder ur filmen om pass 1: du stannar, stryker under ledtrådarna, säger vad du vet och drar slutsatsen att det inte var lillebror, och sedan säger en elev vad hen tror, med en ledtråd till. Filmen på metodens sida visar samma sak i rörelse. De blå bubblorna är lärarens och den gula elevens.

Plåten på bänken är tom,
och kvar ligger bara smulor och strösocker.
”Mormor, bullarna är borta!” ropar Juni.
”Jaså? Det var nog lillebror”, säger mormor.
Strösockret ligger ända fram till mormors stol.
Lillebror sover i soffan, och hans händer är rena.
Mormor torkar sig snabbt om munnen.

Vänta, här står inte vem som tog bullarna.

1 • Det står inte vem som tog bullarna, så läraren stannar.

Plåten på bänken är tom,
och kvar ligger bara smulor och strösocker.
”Mormor, bullarna är borta!” ropar Juni.
”Jaså? Det var nog lillebror”, säger mormor.
Strösockret ligger ända fram till mormors stol.
Lillebror sover i soffan, och hans händer är rena.
Mormor torkar sig snabbt om munnen.

Det står mormors stol, och hans händer är rena.

2 • Läraren stryker under två ledtrådar och slår ihop dem.

Plåten på bänken är tom,
och kvar ligger bara smulor och strösocker.
”Mormor, bullarna är borta!” ropar Juni.
”Jaså? Det var nog lillebror”, säger mormor.
Strösockret ligger ända fram till mormors stol.
Lillebror sover i soffan, och hans händer är rena.
Mormor torkar sig snabbt om munnen.

Alltså tror jag att det inte var lillebror.

3 • Läraren drar slutsatsen att det inte var lillebror.

Plåten på bänken är tom,
och kvar ligger bara smulor och strösocker.
”Mormor, bullarna är borta!” ropar Juni.
”Jaså? Det var nog lillebror”, säger mormor.
Strösockret ligger ända fram till mormors stol.
Lillebror sover i soffan, och hans händer är rena.
Mormor torkar sig snabbt om munnen.

Jag tror att det var mormor! Hon torkar munnen.

4 • Läraren bjuder in, och en elev säger vad hen tror.

Textsamtal i grupp lär eleverna att läsa mellan raderna genom att samtala om texter. När människor samtalar blir tänkandet synligt. När en elev säger ”Jag tror att hon vill att de ska stanna, för det står att hon vinkade lite till”, hör de andra hur en läsare tänker, och de kan pröva tanken, bygga vidare på den eller vända den åt ett nytt håll. Eleverna tänker högt, prövar idéer också utanför frågorna och tänker i nya riktningar.

Det som samtalet handlar om står ofta inte utskrivet, som hur någon känner sig, varför hen gör som hen gör, var de är eller vad någon egentligen menar. Den som läser mellan raderna märker att något inte står,

letar ledtrådar i texten och lägger till det hen redan vet. Det kallas att göra en inferens, och det är det metoden tränar.

Det finns inga rätta eller fel tankar. Ni provar varje tanke mot texten, och ibland ändrar eleven sin tanke när nästa mening visar något nytt. Eleverna har varit med om olika saker och ser därför olika saker i en text. Den som har sovit borta en vecka känner igen hemlängtan, och den som har en katt vet var katter kan gömma sig. Två svar kan skilja sig och ändå båda stämma med texten, och det är okej. Du ställer frågor som du inte själv har svaret på, och du berömmar en ny idé som håller mot texten.

Du gör tre saker. Du tänker högt när du läser, så att eleverna hör ditt inre samtal. Du leder samtalet och lämnar över tänkandet till gruppen under veckan. Och du lyssnar på vad eleverna säger, så att du kan börja nästa vecka i det de behöver.

Varje vecka är en cykel med tre pass och en ny text i varje pass. I pass 1 läser du högt, stannar och tänker högt, och eleverna tänker med och säger sin tanke till en kamrat. I pass 2 tänker ni tillsammans. Vid stoppet samtalar eleverna i par, och sedan samtalar hela gruppen. I pass 3 läser eleverna själva eller i par och samtalar om frågorna medan du frågar "Hur vet du det?" och lyssnar. Det du hör i pass 3 avgör vad du visar i nästa veckas pass 1, och så gör ni sex till åtta cykler.

Metoden har tre nivåer, Lättläst, Mellan och Avancerad, och på varje nivå texter med frågor och två texter för kartläggningen före och efter. Tjugo av texterna, sex eller sju på varje nivå, är skrivna i en känd författares stil, som Astrid Lindgrens, Tove Janssons eller J.R.R. Tolkiens. Välj nivå efter gruppen, och blanda gärna nivåerna. Texterna räcker till ungefär åtta veckors pass. Vill du ha fler texter, tar du dem ur serien Mellan raderna eller skriver egna, som det står i avsnittet om var du hittar texterna.

Så fungerar insatsen

Insatsen pågår i sex till åtta veckor med tre pass på cirka 30 minuter i veckan, och gruppen har två till åtta elever. Varje pass har en ny text, och i pass 3 i vecka 6–8 läser var och en sin bänkbok. Veckans tre pass hänger ihop: i pass 1 stannar du och tänker högt, i pass 2 samtalar eleverna i par vid stoppet och sedan i gruppen, och i pass 3 tänker eleverna mer själva medan du lyssnar. Efter pass 3 läser du lyssningsbladet och ledtrådsbladen och väljer vad du visar nästa vecka. Före första passet och efter det sista gör varje elev kartläggningen enskilt med dig, och du jämför poängen.

Så sätter du ihop gruppen

Textsamtal i grupp är för elever som avkodar hyfsat men behöver stöd i att förstå det de läser, eller som läser vidare utan att tänka efter. Den som avkodar mödosamt kan vara med och läser i par i pass 3, men tränar också avkodningen, till exempel i TIL i grupp. Välj nivån, Lättläst, Mellan eller Avancerad, efter hur eleverna läser, oavsett årskurs. Bestäm paren före passet: sätt inte ihop de två som pratar mest, ge den tysta eleven en tålmodig kamrat och den som lär sig svenska gärna någon med samma modersmål. Byt par varje vecka. Lyssna på halva gruppen i pass 3 och på resten veckan efter.

Tre saker att hålla fast vid

Tänk högt i pass 1 varje vecka, också när eleverna börjar klara sig själva, och visa hela vägen till slutsatsen. Låt eleverna tänka tillsammans i samtalet. De säger vad de tror, visar ledtråden och bygger vidare på varandra, och ingen pratar en tredje gång förrän alla har pratat en gång. Ingen tanke är fel så länge den provas mot texten. Och låt det du hör i pass 3 bestämma vad du visar nästa vecka.

Veckans tre pass: vem som tänker

Veckorna har samma rytm, med en ny text i varje pass. Det som ändras är vem som tänker och hur mycket eleverna samtalar med varandra.

Pass	Vem tänker	Så läser ni	Du	Eleverna
Pass 1	Jag tänker högt, ni tänker med	Du läser högt och stannar vid stoppet	Tänker högt och visar veckans tankesteg noga, också det du undrar. Fyller i ledtrådsbladet på tavlan och bjuder in: <i>"Så tänkte jag. Vem tänker annorlunda? Säg det till din kamrat."</i>	Följer med, stryker under med dig och säger till sin kamrat om de tänker likadant eller annorlunda
Pass 2	Vi tänker tillsammans	Du läser högt och stannar vid stoppet	Ger tanketid, låter paren samtala vid stoppet och leder sedan gruppens samtal med följdfrågor som <i>"Hur vet du det?"</i> och <i>"Vem tänker annorlunda?"</i>	Säger <i>"Jag tror att"</i> och sin ledtråd till kamraten, bygger vidare på varandra och fyller i ledtrådsbladet i par
Pass 3	Ni tänker, jag frågar och ger respons	Ni läser ledtrådsbladets fråga, och sedan läser eleverna själva eller i par	Frågar, lyssnar, ger respons på hur eleverna tänkte och skriver på lyssningsbladet	Sätter frågetecken där något inte står, stryker under, fyller i ledtrådsbladet och samtalar om frågorna

Efter pass 3 bestämmer du vad du visar i nästa veckas pass 1, med tabellen Från det du hör till det du visar.

Samtalet: tänkandet mellan er

Samtalet är metodens kärna. Där säger eleverna vad de tror, prövar det mot texten och bygger vidare på varandra, och tänkandet blir synligt för alla. Raderna i tabellen är samtalsdragen, och eleverna har dragens fraser på samtalskortet. Du visar ett drag i veckan. Ordningen står i tabellen Progression över insatsperioden, och stegen står i tabellen Så lär du gruppen att samtala. Exemplet kommer ur texten Rum 4, där Hiba sitter uppe mitt i natten med ryggsäcken i knät.

I samtalet	Så låter det	Det gör att
Säga det jag tror	<i>"Jag tror att Hiba vill åka hem, för det står att hon frågar hur många nätter det är kvar."</i>	en ofärdig tanke går att säga, och alla ser ledtråden
Fråga en kamrat	<i>"Vad tror du? Hur vet du det?"</i>	alla kommer till tals, och ingen behöver vänta på dig

I samtalet	Så låter det	Det gör att
Ta med det jag har varit med om	<i>"När jag var på läger sov jag med mammas tröja. Jag tror att tröjan luktar hemma, för hon trycker ner den i ryggsäcken."</i>	olika erfarenheter ger olika svar, och alla får pröva sina mot texten
Bygga vidare	<i>"Jag håller med, och så packar hon mitt i natten."</i>	två tankar blir en ny
Tänka annorlunda	<i>"Jag tänker annorlunda. Jag tror att tröjan är hennes pappas, för den är mycket större än hennes kläder."</i>	gruppen kan pröva fler än ett svar
Pröva en ny riktning	<i>"Tänk om hon tänker smyga hem?"</i>	ni går utanför frågorna och hittar det som ingen hade tänkt på
Pröva mot texten	<i>"Stämmer det? Sist ställer hon ryggsäcken på golvet."</i>	eleven prövar tanken och får ändra den

Det finns inga rätta eller fel tankar i samtalet. En tanke håller när den har en ledtråd i texten och inget i texten säger emot den. Säger texten emot, läser ni stället igen tillsammans, och eleven får ändra sig. En ny idé som håller mot texten är det bästa ett samtal kan ge.

Tankestegen: ditt inre samtal

Tankestegen är det inre samtalet, som du gör hörbart när du tänker högt. Eleverna har samma steg på tankekortet och tar över dem under veckan, och i samtalet blir stegen en mening: "Jag tror att han har varit där någon målar, för det står en blå fläck." Visa också när du tvekar eller undrar, och sluta ibland med frågan "Så tänkte jag. Vem tänker annorlunda?" Du visar alla sex, och på nivån Lättläst börjar eleverna med Det står, Jag vet och Alltså tror jag. Exempelen kommer ur texten Skrapet på dörren, där katten Pricken kommer hem efter tre dagar.

Tankesteget	Så låter det	Det hjälper eleven att
Stanna	<i>"Vänta, här står inte var Pricken har varit."</i>	märka när något saknas, när något upprepas, när någon säger en sak och gör en annan, när något är konstigt eller när någon ändrar sig
Se det framför dig	<i>"Jag ser framför mig hur Elias kliar katten bakom örat."</i>	bygga en bild av scenen, med det man ser, hör och känner
Det står	<i>"Det står sågspån, och det står en blå fläck som fortfarande var klibbig."</i>	peka på ledtrådarna och slå ihop två
Jag vet	<i>"Jag vet att det finns sågspån där man bygger, och att färg tar tid att torka."</i>	använda det man redan vet om livet
Alltså tror jag	<i>"Alltså tror jag att han har varit där någon bygger och målar."</i>	dra en slutsats ur ledtrådarna och det man vet
Stämmer det?	<i>"Stämmer det? Jag läser vidare. Han luktar som en målarburk. Ja."</i>	pröva slutsatsen mot resten av texten och tänka om

Tankestegen är ett sätt att säga hur man tänker om en text, och inget att bocka av. Samtalet handlar om människorna i texten.

Frågorna: på, mellan och bortom raderna

Frågorna till varje text kommer i den här ordningen och står numrerade på bladet, utan gruppernas namn. I vecka 1 förklarar du de tre grupperna. I pass 1 säger du före frågorna om svaret står i texten, om ni listar ut det eller om ni tänker utanför texten. I pass 2 och 3 frågar du eleverna vid den första frågan: "Står svaret i texten, eller listar vi ut det?" Efter varje mellan raderna-fråga står följdfrågan "Hur vet du det?" eller "Vad i texten får dig att tro det?" Sist ställer du alltid minst en av textens två öppna frågor, som står på sidan för texten under Lärarens sidor, och frågar efter ledtråden också där.

Gruppen	Var svaret finns	Så kan frågan låta
På raderna	I texten, på ett ställe och med nästan samma ord	Vad ligger kvar på plåten?
Mellan raderna	Inte i texten. Eleven listar ut det ur ledtrådarna och det hen vet, och visar ledtråden	Vem tror du tog bullarna? Hur vet du det?
Bortom raderna	Utanför texten, med texten som grund: vad texten vill säga, vad eleven tycker om ett val eller vad hen hade gjort	Amina står vid staketet. Vad hade du gjort i hennes ställe? Varför?
Öppna frågor	Ingenstans. Du har inte svaret själv, och gruppen tänker tillsammans med texten som grund	Tröjan är mycket större än något Hiba har haft på sig. Vems kan den vara? Kan den vara någon annans?

Frågorna på bladet kommer ur texterna Den tomma plåten och Staketet på nivån Lättläst, och den öppna frågan ur Rum 4 på Mellan. Både mellan och bortom raderna kan ha flera svar som texten stöder.

Slagen: det eleven listar ut

Varje mellan raderna-fråga har ett slag, som säger vad eleven ska lista ut. Översikten under Lärarens sidor visar vilka slag varje text har. Exempelen är startmeningar på nivån Mellan.

Slaget	Eleven listar ut	Startmeningen	Svaret
Vem	vem någon är, eller vem eller vad hon, han eller det syftar på (syftning)	Mannen ställde sig framför tavlan och sa: "Öppna böckerna på sidan tolv, och tyst där bak."	en lärare
Var och när	platsen, tiden på dagen eller årstiden	Klockan var bara fyra, men lamporna i fönstren lyste redan och Jonas drog mössan över öronen.	vinter eller sen höst
Känsla	hur någon känner sig, och hur känslan ändras	Emma stod kvar vid grinden och vinkade tills bilen bara var en liten prick, och sedan vinkade hon lite till.	hon saknar dem som åkte

Slaget	Eleven listar ut	Startmeningen	Svaret
Varför	orsaken till något, eller vad någon vill	Lina packade två smörgåsar till skolan, fast hon aldrig brukade äta mer än en.	hon ska dela med någon
Ordet	vad ett vanligt ord eller uttryck betyder just här	Alla ville sitta bredvid Johan, för han delade alltid med sig och hade ett hjärta av guld.	mycket snäll och generös
Före och efter	det som hände innan, eller det som troligen händer sedan	Bredvid en kopp choklad som fortfarande var varm låg en uppslagen tidning, och stolen stod utdragen från bordet.	någon har nyss rest sig och gått därifrån
Det som menas	vad någon egentligen menar när hen säger något annat	<i>"Jaja, den är bra"</i> , sa Tim utan att lyfta blicken från spelet när lillasyster visade sin teckning.	han bryr sig inte om teckningen

Svårigheten, från 1 till 3, säger hur långt ifrån varandra ledtrådarna står och hur lätt det är att avfärda ett svar som texten inte stöder. En text med vändning får läsaren att tänka om mot slutet.

Från det du hör till det du visar

Efter pass 3 läser du lyssningsbladet, ledtrådsbladen och frågetecknen. Välj raden med det som flest elever gjorde, och visa det som står i kolumnen Visa i nästa pass 1, med en text vars slag passar raden. Översikten under Lärarens sidor visar varje texts slag, svårighet och vändning.

Det du hör i pass 3	Så kan det låta	Visa i nästa pass 1
Eleven läser vidare utan att stanna	<i>"Den handlar om en kille som väntar."</i>	Stanna: visa var du stannar och varför, och välj en text med ett tydligt stopp
Eleven letar bara efter ord i texten	<i>"Det står inte."</i>	Jag vet: visa att man får använda det man vet, och ställ frågan Före läsningen tydligt
Eleven gissar utan ledtråd	<i>"Han är nog sjuk."</i>	Det står: stryk under ledtrådarna innan du svarar
Eleven svarar på en mellan raderna-fråga bara med det hen själv har varit med om	<i>"Jag hade blivit glad."</i>	Det står: ta vara på det eleven har varit med om, och fråga vad personen i texten gör och säger
Eleven ser inte scenen framför sig	Ett kort svar utan detaljer, eller <i>"vet inte"</i> om var och när	Se det framför dig: säg vad du ser, hör och känner, och välj en text med slaget Var och när
Eleven använder en ledtråd i taget	<i>"För att han tog ett steg fram."</i>	Det står: slå ihop två ledtrådar, och välj en text med svårighet 2 eller 3
Eleven håller fast vid sin första tanke	Eleven säger samma sak också efter sista meningen	Stämmer det? Prova och tänk om, och välj en text med vändning

Det du hör i pass 3	Så kan det låta	Visa i nästa pass 1
Eleven tror aldrig på det någon säger	<i>"Hon ljuger nog", fast inget i texten pekar dit</i>	Stämmer det? Prova repliken mot det personen gör, och visa att den ibland stämmer, som i Hunden med glasögon (Lättläst), Vid samma bord (Mellan) och Kanelbullen (Avancerad)
Eleven kopplar ordet hon eller han till fel person	<i>"Hon, det är mamma."</i>	Det står: visa vem ordet syftar på, och välj en text med en fråga om syftning
Eleverna pratar med dig och inte med varandra	Varje svar går till dig, och ingen bygger vidare	Fråga en kamrat: visa med en elev hur ni frågar varandra <i>"Vad tror du?"</i> och bygger vidare, och låt paren samtala vid stoppet också i pass 1
Eleven väntar på det rätta svaret, eller säger inget	<i>"Är det rätt?"</i>	Säga det jag tror: säg att en tanke inte blir fel när den provas mot texten, visa två tankar som båda håller, och låt eleven säga sin tanke till kamraten först
Eleven visar ledtråd och slutsats	<i>"Han väntar på någon, för han går fram mot bilen och ingen svarar."</i>	Låt eleven tänka högt vid stoppet i pass 2, och välj en svårare text

Visa ett tankesteg eller ett samtalsdrag i taget, och visa samma i flera veckor om det behövs.

Veckans cykel: från det du hör till det du visar

Fyra bilder ur filmen om det du gör efter pass 3: lyssningsbladet visar att två elever gissade utan ledtråd, och i nästa veckas pass 1 visar du därför Det står extra noga. Filmen på metodens sida visar samma sak i rörelse.

Lyssningsbladet, pass 3: Längst bak, fråga 2

Elev	Det eleven sa	Ledtråden	Steg som saknades
Aron	Hen fryser.	ingen	Det står
Ebba	Hen glömde.	ingen	Det står
Liv	Hen vill kunna gå.	kvar på ryggen	

Veckans cykel

Lyssningsbladet, pass 3: Längst bak, fråga 2

Elev	Det eleven sa	Ledtråden	Steg som saknades
Aron	Hen fryser.	ingen	Det står
Ebba	Hen glömde.	ingen	Det står
Liv	Hen vill kunna gå.	kvar på ryggen	

Veckans cykel

Nästa vecka visar jag: Det står

1 • Efter pass 3 läser du vad eleverna sa på bladet.

2 • Två svarade utan ledtråd, så du visar Det står.

Elias satte sig bredvid och kliade honom bakom örat, och där satt en liten tuss sågspån. På ena tassens fanns en blå fläck som fortfarande var klibbig.

"Men var har han varit?" sa Elias.
"Han luktar som en målarburk."

Det står sågspån, och det står en blå fläck.

3 • I nästa pass 1 visar läraren Det står extra noga.

Elias satte sig bredvid och kliade honom bakom örat, och där satt en liten tuss sågspån. På ena tassens fanns en blå fläck som fortfarande var klibbig.

"Men var har han varit?" sa Elias.
"Han luktar som en målarburk."

Där står det ju!

4 • Aron hittar själv en ledtråd till.

30 minuter, del för del

Varje pass har samma fem delar. Det som skiljer passen åt är vem som tänker i Läs och tänk och hur mycket eleverna samtalar med varandra.

Läs förra passets rad i Veckans cykel innan du förbereder passet, och före pass 1 det du skrev där förra veckan. Sedan följer du tidsschemat.

Första passet: ni säger samtalsreglerna tillsammans innan du skriver startmeningen, och du förklarar frågornas tre grupper vid den första frågan, med starten 0–6 minuter, möt texten 6–8, läs och tänk 8–16, samtala om texten 16–26 och avsluta 26–30.

Veckans andra pass i vecka 1: du visar parsamtalet med en elev vid stoppet innan paren samtalar, som tabellen Parsamtalet vid stoppet visar, med starten 0–3 minuter, möt texten 3–5, läs och tänk 5–15, samtala om texten 15–26 och avsluta 26–30.

Starten 0–3 min	Möt texten 3–5 min	Läs och tänk 5–13 min	Samtala om texten 13–26 min	Avsluta 26–30 min
Gemensamt · alla säger vad som står och vad de vet, och sedan "Jag tror att" till en kamrat		Växlande · pass 1 du, pass 2 paren och hela gruppen, pass 3 var och en		Gemensamt igen · var och en säger sin tanke och sin ledtråd

Del	Rutinen i 5 delar	Så leder du det
Före passet	Välj veckans tankesteg och samtalsdrag ur Veckans cykel och en text vars slag passar. Läs texten och sidan om den under Lärarens sidor, bestäm var du stannar och öva på att tänka högt. Bestäm paren och vem som är A och B, och skriv startmeningen. Kopiera texten till varje elev och till dig. Kopiera också ledtrådsbladet, i pass 2 ett till varje par och i pass 3 ett till varje elev, och skriv numret på en mellan raderna-fråga på bladet.	
Starten 0–3 min	1. Du skriver startmeningen på tavlan, och gruppen säger vad som står och vad de vet. Sedan säger var och en till sin kamrat vad hen tror.	Skriv startmeningen på tavlan och läs den högt. Låt gruppen säga vad som står och vad de vet, och sedan säger var och en "Jag tror att" till sin kamrat. Efter första passet är starten likadan i varje pass.
Möt texten 3–5 min	2. Du säger titeln, ställer frågan Före läsningen och säger vad ni ska lyssna efter.	Knyt an till förra passet. Säg titeln och ställ frågan Före läsningen, som får eleverna att tänka på det de behöver veta. Förklara ett eller två ord som texten kräver, men aldrig ett ord som avslöjar svaret. Säg vilket tankesteg och vilket samtalsdrag ni ska öva.

Del	Rutinen i 5 delar	Så leder du det
Läs och tänk 5–13 min	3. I pass 1 läser du högt och tänker högt vid stoppet, i pass 2 samtalar eleverna i par vid stoppet och sedan i gruppen, och i pass 3 läser eleverna själva eller i par och sätter ett frågetecken där de stannar.	I pass 1 läser du högt, stannar vid stoppet, sätter ett frågetecken i marginalen och tänker högt med tankestegen. Eleverna stryker under med dig, och du fyller i ledtrådsbladet på tavlan. Sedan frågar du <i>"Så tänkte jag. Vem tänker annorlunda?"</i> Du visar veckans samtalsdrag med en elev, och eleverna säger sin tanke till en kamrat. I pass 2 läser du högt, eleverna sätter frågetecknet vid stoppet och lägger ett papper över texten nedanför, och paren samtalar vid stoppet innan gruppen tar det. I pass 3 läser ni först ledtrådsbladets fråga. Sedan läser eleverna själva eller i par, sätter ett frågetecken där något inte står och stryker under ledtrådar.
Samtala om texten 13–26 min	4. Ni börjar med en runda där var och en säger en tanke om texten. Sedan tar ni frågorna i ordning, och den som säger en tanke visar sin ledtråd. Sist ställer du alltid minst en av textens öppna frågor, som du inte själv har svaret på.	Börja med en runda där var och en säger en tanke om texten, gärna något som frågorna inte frågar om. Den som inte är redo säger <i>"Pass"</i> och får ordet sist. Ta sedan frågorna på raderna, mellan raderna med <i>"Hur vet du det?"</i> och bortom raderna. I pass 1 säger du före frågorna om svaret står i texten eller om ni listar ut det, och frågan du tänkte högt om tar ni kort, med frågan <i>"Vem tänker annorlunda?"</i> I pass 2 och 3 frågar du eleverna vid den första frågan om svaret står i texten eller om ni listar ut det. Är ni fler än fyra samtalar paren först om mellan raderna-frågorna. Välkomna olika svar som texten stöder, och ställ sist alltid minst en av textens öppna frågor. I pass 2 fyller paren i ledtrådsbladet medan de samtalar om en mellan raderna-fråga, och i pass 3 fyller varje elev i det medan du skriver det du hör på lyssningsbladet.
Avsluta 26–30 min	5. Var och en säger vad hen kom fram till och hur, med sin ledtråd, och vad en kamrat sa som fick hen att tänka nytt.	Var och en säger vad hen kom fram till om personerna i texten och hur, med sin ledtråd, och vad en kamrat sa som fick hen att tänka nytt.
Efter passet	Efter varje pass skriver du på passets rad i Veckans cykel det eleverna sa och vad som händer nästa gång. I pass 2 och 3 fyller du i lyssningsbladet, och efter pass 3 skriver du vad du visar nästa vecka.	

Ni hinner sällan allt, och det gör inget. I varje pass tar ni alltid rundan, mellan raderna-frågorna med veckans slag och en öppen fråga. Frågan på raderna tar ni snabbt i hela gruppen. De andra mellan raderna-frågorna tar ni när tiden räcker, och bortom raderna-frågan och den andra öppna frågan får vänta till Avsluta eller nästa pass. Är ni fler än fyra säger var och en sin tanke i rundan och i Avsluta till sin kamrat, och två säger sin till gruppen. Räcker inte tiden i pass 3, tar gruppen ledtrådsbladets fråga och en fråga till tillsammans. I vecka 1 tar samtalsreglerna och parsamtalet några minuter till, så välj korta texter med svårighet 1 den veckan. Blir gruppen klar tidigt kan eleverna leta efter en ledtråd som ingen har nämnt, pröva en ny riktning med *"Tänk om"* eller skriva en egen mellan raderna-fråga till texten.

Vad du gör och säger i varje del

Fraserna hjälper dig att tänka högt i pass 1, leda samtalet i pass 2 och lyssna i pass 3. Följdfrågorna för stunderna i samtalet står i tabellen Följdfrågorna.

Del	Vad du gör	Exempelfraser
1 STARTEN <i>Vad står det, och vad tror vi?</i>	Skriv startmeningen, läs den och låt gruppen säga vad som står och vad de vet. Sedan säger alla sitt "Jag tror att" till en kamrat. Håll det kort.	"Vad står det?" "Vad vet ni om det?" "Säg till din kamrat vad du tror, och varför."
2 MÖT TEXTEN <i>Vad behöver vi veta innan vi läser?</i>	Ställ frågan Före läsningen, förklara ett ord och säg veckans tankesteg och samtalsdrag.	"Hur kan man se var någon har varit, om ingen berättar det?" "I dag lyssnar ni efter var jag stannar." "I dag frågar ni varandra vad ni tror."
3 LÄS OCH TÄNK <i>Vad står inte här?</i>	I pass 1 tänker du högt och visar veckans tankesteg noga. I pass 2 stannar du, ger tanketid och låter paren samtala. I pass 3 läser eleverna och stryker under själva.	"Vänta, här står inte allt." "Jag ser framför mig hur han kliar katten bakom örat." "Det står sågspån, och det står en blå fläck. Jag stryker under båda." "Alltså tror jag att han har varit där någon bygger och målar." "Så tänkte jag. Vem tänker annorlunda?" "Tänk själv en stund. Säg sedan till din kamrat vad du tror." "Vi tar det tillsammans, börja du." "Börja med 'Jag tror att', och säg din ledtråd."
4 SAMTALA OM TEXTEN <i>Hur vet du det?</i>	Börja med en runda, ta sedan frågorna i ordning och ställ sist minst en av textens öppna frågor. Be om ledtråden till varje tanke, också till dem som håller. Välkomna olika svar som texten stöder, och beröm en ny idé som håller. Räcker inte tiden, tar ni mellan raderna-frågorna med veckans slag och en öppen fråga först. I pass 3 frågar du och ger respons på hur eleverna tänkte.	"Säg en tanke var om texten. Börja med 'Jag tror att'." "Står svaret i texten, eller listar vi ut det?" "Hur vet du det?" "Vem tänker annorlunda?" "Finns det sätt det kan vara som vi inte har tänkt på?" "Det hade jag inte tänkt på, och det stämmer med texten." "Hur kom du fram till det?" "Du slog ihop två ledtrådar med det du vet."
5 AVSLUTA <i>Vad listade vi ut, och hur?</i>	Var och en säger vad hen kom fram till och hur, med sin ledtråd, och vad en kamrat sa som fick hen att tänka nytt.	"Säg en sak du listade ut och din ledtråd." "Vad sa din kamrat som fick dig att tänka nytt?" "Vad vet vi nu om personerna, som inte stod i texten?"

Följdfrågorna: så frågar du vidare i stunden

Samtalet lever av frågorna du ställer efter ett svar. Ställ gärna frågor som du inte själv har svaret på, och ge inga färdiga svar. Här är frågorna för de stunder som brukar komma, och varje text har också två öppna frågor på sin sida under Lärarens sidor.

När	Fråga	Det gör att
Eleven säger en tanke utan ledtråd	"Hur vet du det? Var i texten ser du det?"	eleven visar en ledtråd som alla kan pröva

När	Fråga	Det gör att
Tanken är kort eller ofärdig	<i>"Kan du säga mer? Hur tänkte du?"</i>	eleven tänker vidare högt
Alla ska höra tanken en gång till	<i>"Så du menar att Hiba vill hem, fast hon säger att allt är bra?"</i>	eleven hör sin tanke och kan ändra den själv
Samma elever pratar	<i>"Vad tror du, Ebba? Vad vill du lägga till?"</i>	fler kommer till tals
Någon har sagt något viktigt	<i>"Vem kan säga Livs tanke med egna ord?"</i>	alla hör tanken, och den blir gruppens
Eleven frågar om det är rätt	<i>"Jag säger vad jag tror sist. Först vill jag höra er. Vad tror du?"</i>	eleven tänker själv och slutar vänta på ditt svar
Gruppen är överens för fort	<i>"Finns det sätt det kan vara som vi inte har tänkt på?"</i>	samtalet öppnar sig igen
Två tänker olika, eller någon säger att en tanke är fel	<i>"Kan båda stämma? Vad i texten talar för var och en?"</i>	gruppen prövar båda svaren mot texten
Eleven tar med något hen har varit med om	<i>"Tack. Vad i texten påminner dig om det?"</i>	eleven kopplar sin erfarenhet till texten
Texten stöder inte tanken	<i>"Spännande tanke. Var i texten ser vi det? Vi läser stället igen."</i>	eleven prövar tanken och får ändra den
Eleven hittar något nytt som håller	<i>"Det hade jag inte tänkt på, Liv. Vad i texten får dig att tro det?"</i> Sedan säger du vad idén gav samtalet.	idén får elevens namn och en ledtråd, och alla ser den
Det blir tyst	Räkna tyst till tio. Fråga sedan <i>"Vad undrar du?"</i> , eller ge paren en minut. Sluta hellre för tidigt än att dra ut på samtalet.	alla får tanketid och en fråga som alla kan svara på

Fråga "Hur vet du det?" efter alla tankar, också när du håller med. Då hör eleverna att frågan är nyfiken. Säg hellre "Berätta mer" och "Hur tänkte du?" än ett naket "Varför?", som lätt låter som ett förhör, och fråga inte "Håller alla med?", som säger att det finns ett enda rätt svar.

Arbetsform: gemensamt, växlande, gemensamt igen

Passet börjar och slutar med hela gruppen, och samtalet finns med i varje del. I mitten växlar arbetsformen med veckan. I pass 1 visar du, och eleverna tänker med och säger sin tanke till en kamrat. I pass 2 samtalar eleverna först i par och sedan i gruppen. I pass 3 läser och tänker var och en själv eller i par innan ni samtalar. Är ni fler än fyra tänker eleverna i par innan gruppen tar en mellan raderna-fråga, och har du bara två elever är de varandras par.

Parsamtalet vid stoppet

I pass 2 samtalar eleverna i par vid stoppet innan ni samtalar i hela gruppen. Är ni fler än fyra samtalar paren först också om mellan raderna-frågorna. Du bestämmer paren innan passet, och i varje pass byter

paret vem som börjar som A. I en trio säger A sin tanke, B frågar och C bygger vidare eller tänker annorlunda. Är ni bara två eller tre är paret gruppen, och ni går direkt till gruppens samtal.

Steget	Så gör ni
Tänk själv	Du stannar vid stoppet, och eleverna lägger ett papper över texten nedanför. Du säger: <i>"Tänk själv en stund."</i> Alla får tanketid, och ingen säger något på tio sekunder. Sedan har paret ett par minuter.
A säger	A säger sin tanke till B och börjar med <i>"Jag tror att": "Jag tror att hon vill hem."</i>
B frågar	B frågar <i>"Hur vet du det?"</i> , och A visar ledtråden: <i>"För det står att hon frågar hur många nätter det är kvar."</i> I vecka 1 frågar B bara <i>"Hur vet du det?"</i> , och från vecka 2 också <i>"Kan du säga mer?"</i>
Byt	B säger sin tanke, och A frågar. Från vecka 3 svarar den som lyssnar med veckans samtalsdrag, som <i>"Jag håller med, och"</i> .
Till gruppen	Du frågar ett par: <i>"Vad sa din kamrat?"</i> Välj gärna en elev som sällan pratar men som du hörde säga något i paret. Eleven säger kamratens tanke med egna ord, och gruppen samtalar vidare.

Under parsamtalet går du runt och lyssnar, och du säger inget om vad som är rätt. Det du hör tar du med när gruppen samtalar. Delar paret ett annat språk får de tänka på det, och sedan säger de tanken på svenska i gruppen. Det räcker att eleven pekar på ledtråden.

Pass 2: samtalet vid stoppet

Fyra bilder ur filmen om pass 2, med texten Rum 4. Efter tio sekunders tyst tanketid säger eleven *"Jag tror att"* och visar ledtråden när kamraten frågar *"Hur vet du det?"* I gruppen tar en kamrat med det hen har varit med om, en annan tänker annorlunda, och en ny idé håller tills texten säger något nytt. Bubblorna i bilderna är elevernas, och de grå staplarna är text som inte visas.

Hon tryckte ner en stor grå tröja i den och drog igen blixtlåset, långsamt, så att det inte skulle höras.

"Jag var törstig", sa Hiba, men hon höll kvar ryggsäcken i knät och frågade i stället hur många nätter det var kvar.

Jag tror att hon vill hem.

1 • Eleven säger "Jag tror att" och sedan sin ledtråd.

Hon tryckte ner en stor grå tröja i den och drog igen blixtlåset, långsamt, så att det inte skulle höras.

"Jag var törstig", sa Hiba, men hon höll kvar ryggsäcken i knät och frågade i stället hur många nätter det var kvar.

Jag tror att den luktar hemma. Jag hade mammas tröja.

2 • En kamrat tar med det hen har varit med om.

Hon tryckte ner en stor grå tröja i den och drog igen blixtlåset, långsamt, så att det inte skulle höras.

"Jag var törstig", sa Hiba, men hon höll kvar ryggsäcken i knät och frågade i stället hur många nätter det var kvar.

Jag tänker annorlunda. Jag tror att den är pappas.

3 • En annan tänker annorlunda med ledtråden "stor".

och sedan ställde hon ryggsäcken på golvet.

Hon ställer ner ryggsäcken. Hon stannar nog.

4 • Idén "smyga hem" höll tills texten sa något nytt.

Så lär du gruppen att samtala

Att samtala om en text går att lära sig, när du visar och eleverna får pröva. Gruppen har fem samtalsregler på ett kort, Samtalsreglerna under Materialet: Vi säger vad vi tror. Vi visar var det står. Vi bygger vidare på varandra. Vi får tänka olika. Vi får ändra oss. Ni säger dem tillsammans i Starten i vecka 1 och tittar tillbaka på dem i Avsluta. Ta sedan ett samtalsdrag i veckan ur tabellen Samtalet: tänkandet mellan er, i den ordning som tabellen Progression över insatsperioden visar, och gör de fyra stegen.

Steget	Så gör du
Tydliggör	Säg vilket drag ni övar och varför det hjälper: <i>"I dag bygger vi vidare på varandras tankar. Då kan två tankar bli en ny."</i> Fråga gruppen vad som är viktigt när man pratar om en text.
Visa hur det syns och hörs	Visa draget med en elev vid stoppet. Skriv på tavlan hur det syns, som att vända sig mot den som pratar, och hur det låter, som <i>"Jag håller med, och"</i> .
Prova på	Eleverna prövar draget i parsamtalet. Du går runt, lyssnar efter det och skriver det du hör på lyssningsbladet, med elevernas ord.
Reflektera och ge återkoppling	I Avsluta frågar du: <i>"Vad sa din kamrat som fick dig att tänka nytt?"</i> och <i>"Hur gick det att följa samtalsreglerna i dag?"</i> Säg sedan vad du hörde, till exempel <i>"Mustafa byggde vidare på Livs tanke om garaget, och då förstod ni varför Pricken kom hem i dag."</i>

Beröm det eleverna gör i samtalet, med deras egna ord, och säg vad det gav, till paret eller till hela gruppen.

Eleverna leder samtalet: pass 2 i vecka 6–8

I vecka 6–8 leder eleverna gruppens samtal i pass 2. Passet har samma delar och tider som förut, och du läser fortfarande texten högt. Eleverna turas om att leda samtalet, så att en ny elev leder varje fråga. Den som leder har frågorna på samtalskortet som stöd, och du lyssnar. Bestäm före passet vem som tänker högt vid stoppet och vem som leder vilken fråga, och skriv namnen vid frågornas nummer på tavlan.

Delen	Eleverna	Du
Möt texten	Väljer var sitt samtalsdrag ur samtalskortet att pröva i dag	Säger vilket tankesteg ni ska öva och visar på tavlan vem som leder vilken fråga
Läs och tänk	En elev tänker högt vid stoppet med tankekortet innan paren samtalar. I parsamtalet prövar var och en sitt samtalsdrag	Pekar på nästa steg på tankekortet om eleven fastnar
Samtala om texten	Den som leder läser frågan högt och frågar <i>"Vad tror du?"</i> och <i>"Hur vet du det?"</i> Hen ser till att alla har pratat en gång innan någon pratar en tredje gång	Lutar dig tillbaka och skriver det du hör på lyssningsbladet. Frågar den som leder vilken fråga på samtalskortet som kan hjälpa när samtalet stannar. Ställer sist en av textens öppna frågor

Bänkboken: pass 3 i vecka 6–8

I vecka 6–8 läser eleverna en sida i sin egen bänkbok i pass 3, i stället för metodens text. Passet har samma delar och tider som förut. Eleven läser där hen är i boken och sätter en post-it-lapp med ett frågetecken där något inte står, eftersom man inte stryker under i en bok. Du förbereder inget stopp, eftersom eleven ska

hitta sitt ställe själv. Be eleverna ta med bänkboken, och lägg fram post-it-lappar och ett ledtrådsblad till varje elev. Eleven lämnar ledtrådsbladet till dig. Lappen sitter kvar i boken, och eleven får sätta fler när hen läser vidare. I passen med bänkboken lyssnar du på alla, så att lyssningsbladet visar varje elev när du bestämmer om insatsen ska sluta.

Delen	Eleverna	Du
Möt texten	Säger till sin kamrat vad boken handlar om och var hen är i den	Säger att ni ska stanna där något inte står
Läs och tänk	Läser en sida tyst, eller tillsammans med sin kamrat i en av deras böcker, och sätter lappen där något inte står. Fyller i ledtrådsbladet för det stället och skriver boken och sidan vid Fråga	Frågar den som inte hittar ett ställe <i>"Vad står inte här?"</i> och pekar på Stanna på tankekortet
Samtala om texten	Läser sitt ställe högt, säger <i>"Jag tror att"</i> och visar ledtråden. Kamraterna frågar <i>"Hur vet du det?"</i> och <i>"Kan det vara något annat?"</i> Är ni fler än fyra tar paren det först	Skriver det du hör på lyssningsbladet, och skriver Stanna i sista kolumnen när eleven inte hittade ett ställe själv. Frågar sist <i>"Vad undrar du nu om din bok?"</i>

Samtalet i olika former

Parsamtalet och gruppens samtal är grunden. Ibland behöver samtalet en annan form, när samma elever alltid pratar, när gruppen är ny eller när ni behöver röra på er. En form i tabellen Samtalet i olika former ersätter rundan och en av frågorna i Samtala om texten.

Formen	Så gör ni	Passar när
Rondellen	Alla tänker en stund och skriver ett stödord. Sedan säger var och en en tanke om texten, i tur och ordning runt bordet, och nästa bygger vidare eller tänker annorlunda. Den som inte är redo säger <i>"Pass"</i> och får ordet sist. Rundan i varje pass är en kort Rondell, och är ni fler än fyra gör ni den i par.	några brukar vara tysta, eller gruppen är ny
Ping-pong med ledtrådar	Paret turas om att säga en ledtråd var ur texten, tills ingen hittar fler. Sedan lägger de ihop ledtrådarna och säger vad de visar.	ni övar Det står och att slå ihop ledtrådar
Läs och fråga	Var och en skriver en egen fråga om något som inte står i texten, och gruppen samtalar om frågorna, en i taget.	eleverna är vana vid frågorna och kan ställa egna
Fråga författaren	Ni frågar er vad författaren vill att ni ska lista ut, till exempel <i>"Varför skriver författaren att Hiba håller kvar ryggsäcken?"</i>	texten har en vändning, eller slaget Det som menas
Berätta mera!	Eleverna står upp och byter kamrat två eller tre gånger. Var och en säger sin tanke, och kamraten säger <i>"Berätta mera!"</i>	gruppen är sex till åtta och behöver röra på sig

Formen	Så gör ni	Passar när
Två svar	Du väljer en fråga där texten stöder flera svar. Två par kommer fram till var sitt svar, och gruppen prövar båda mot texten. Är ni två eller tre, kommer var och en fram till ett svar.	eleverna ska se att olika erfarenheter ger olika svar

Byt form högst en gång i veckan, så att eleverna hinner lära sig den.

Exempel: så går ett pass till

Texten läraren valt:

Det är pass 1 i vecka 2, och gruppen har fem elever i åk 5. Texten är Skrapet på dörren, text 2 på nivån Mellan, om katten Pricken som kommer hem efter tre dagar.

Förra veckans lyssningsblad visade att Aron och Ebba gissade utan ledtråd. Texten i pass 3 var Längst bak, och på frågan om varför berättaren inte hänger upp jackan sa Aron att hen fryser och Ebba att hen glömde, och ingen av dem pekade i texten. Därför visar läraren Det står extra noga den här veckan, och hon har valt en text med tre tydliga ledtrådar. Veckans samtalsdrag är att ta med det man har varit med om och att fråga "Kan du säga mer?"

Läraren skriver startmeningen på tavlan: "Gungorna gungade fortfarande, och under rutschkanan låg en ensam sko." Sanna säger att det står att gungorna gungar. Mustafa vet att en gunga fortsätter en stund när någon har hoppat av. Sedan säger var och en "Jag tror att" till sin kamrat, och Liv säger till Aron: "Jag tror att någon nyss har sprungit därifrån, för gungorna gungar."

Läraren frågar hur man kan se var någon har varit, om ingen berättar det. Sedan läser hon högt och stannar vid den blå fläcken. "Vänta, här står inte var Pricken har varit. Jag ser framför mig hur Elias kliar honom bakom örat. Det står sågspån, och det står en blå fläck som fortfarande var klabbig. Stryk under båda med mig. Jag vet att det finns sågspån där man bygger, och att färg tar tid att torka. Alltså tror jag att han har varit där någon bygger och målar." Hon sätter ett frågetecken vid stoppet, skriver ledtrådarna i ledtrådsbladet på tavlan och säger: "Så tänkte jag. Vem tänker annorlunda? Säg det till din kamrat." Ebba säger till Sanna att han har varit i ett garage, för det står sågspån, och Sanna frågar: "Kan du säga mer? Vad tror du om färgen?" Läraren läser vidare, och vid målarburken säger Aron: "Där står det ju!"

Gruppen börjar delen Samtala om texten med en runda. Mustafa säger: "Jag tror att pappa vet något, för han ler." Ingen hade frågat om det, och läraren säger: "Det hade jag inte tänkt på, Mustafa. Vi tar med oss det." Vid fråga 3, varför Pricken kom hem just i morse, säger läraren att svaret inte står i texten och att de får lista ut det, och paren pratar först. Ebba säger att han var hungrig, och när läraren frågar "Hur vet du det?" pekar hon på de två skålarna mat. Liv säger: "Jag tänker annorlunda. Vår katt blev instängd i ett förråd en gång. Jag tror att Pricken var instängd hos grannen, för garagedörren står på glänt." Mustafa bygger vidare med att grannen kom hem i går kväll. Läraren säger att tankarna håller ihop, för tre dagar i ett garage gör en katt hungrig. Sist frågar hon varför pappa vill baka en sockerkaka i dag, en fråga hon inte själv har svaret på. Sanna tror att det är för att fira att Pricken är hemma, och Aron att kakan är till grannen, för grannen kom hem i går.

I Avsluta säger var och en en slutsats och sin ledtråd, och vad en kamrat sa som fick hen att tänka nytt. Aron säger: "Han var i garaget, för sågspånet och färgen. Liv fick mig att tänka på garaget." Efteråt skriver läraren att Aron och Ebba pekade på ledtrådar med hennes hjälp, att Mustafa slog ihop två och att Liv tog med något hon har varit med om. I pass 2 får Aron och Ebba börja vid stoppet.

När eleven fastnar

Att läsa mellan raderna är svårt, och tystnad betyder ofta att eleven tänker. Ge tanketid först, och låt eleven säga sin tanke till en kamrat om det är lättare. Ge sedan minsta möjliga stöd.

Fråga alltid först:

Vad i texten får dig att tänka så?

Vad vet du sedan innan?

En stödtrappa att gå uppför i stunden. Ge inte nästa steg förrän de har provat det föregående:

1. Läs om meningen strax före och strax efter.
2. Be eleven se scenen framför sig och säga vad hen ser och hör.
3. Peka på en ledtråd och fråga vad den kan betyda.
4. Koppla till något eleven själv har varit med om, och gå sedan tillbaka till texten.
5. Låt en kamrat säga sin tanke, och fråga vad eleven vill lägga till.
6. Erbjud två tolkningar och låt eleven välja och visa sin ledtråd.
7. Tänk högt en gång till, som i pass 1.

Låt eleven hitta ledtråden själv, också när det tar tid.

Lärarens roll: tänka högt, leda samtalet, tona ut

Din roll ändras under veckan. I pass 1 gör du tänkandet synligt. I pass 2 leder du samtalet och låter eleverna prata med varandra, och i vecka 6–8 leder eleverna det. I pass 3 håller du dig tillbaka, frågar, lyssnar och ger respons på hur eleverna tänkte. Du är samtalsledaren som hjälper eleverna att utforska texten, och du ger dem inga färdiga svar. Fyll inte tystnaden med svaret.

GÖR SÅ HÄR	UNDVIK
Tänk högt och visa hela vägen, också när du tvekar eller undrar.	Att ge svaret när eleven tvekar.
Ge gott om tanketid.	Att ställa en mellan raderna-fråga innan du har visat hur du tänker.
Låt eleverna prata med varandra, och luta dig tillbaka.	Att påminna om det eleven vet och sedan gå vidare.
Ställ frågor som du inte själv har svaret på.	Att rätta eleven utan att fråga hur hen tänkte.
Be om ledtråden till alla tankar, också till dem som håller.	Att låta varje svar gå till dig, som fråga och svar i tur och ordning.
Välkomna olika svar som texten stöder, och beröm en ny idé som håller.	Att fråga "Håller alla med?", som säger att det finns ett enda rätt svar.
Skriv ner det eleverna säger med deras ord.	Att bara fråga efter ledtråden när du tvivlar på svaret.
Tona ut din hjälp över veckan.	Att läsa svaren under Lärarens sidor som de enda rätta.
	Att hålla kvar samma stöd hela vägen.

Var hittar du texterna?

Metodens texter står under Materialet. Varje nivå, Lättläst, Mellan och Avancerad, har sina texter, och varje text står på ett eget blad med frågorna under. Översikten under Lärarens sidor visar vad eleven listar ut i varje text, frågornas slag, svårigheten och om texten har en vändning. Varje text har en egen sida med stoppet, hur du kan tänka högt och två öppna frågor. Välj den text som passar veckans tankesteg. Texterna finns också på sidan [Ta fram en lästext](#). Där väljer du nivå, visar en text i taget stort och skriver ut de texter

du vill ha, och där finns lärarhandledningen till texterna. Tjugo av texterna, sex eller sju på varje nivå, är skrivna i en känd författares stil, och lärarens sida säger vems stil det är och vilken bok gruppen kan läsa vidare i. Texterna räcker till ungefär åtta veckors pass. Två texter på nivån Avancerad, Kvart i åtta och Samma sak, handlar om en förälder som har det svårt, så ta dem inte samma vecka.

Vill du ha fler texter, tar du dem ur serien Mellan raderna av Monica Karlsson och Liselotte Ståhl (Studentlitteratur). Serien består av fyra böcker med kopieringsunderlag. Efter nivån Lättläst passar Mellan raderna lättläst och sedan Vad står det mellan raderna? Efter Mellan passar Mycket mer mellan raderna, och efter Avancerad passar Mellan raderna avancerad. Facit finns hos förlaget eller i boken. Böckernas frågor står utan rubriker. Sortera dem i på, mellan och bortom raderna innan passet, och bestäm stoppet. Skriv sedan hur du tänker högt, med tankestegen och ledtrådar som står före stoppet, och två öppna frågor, som under Lärarens sidor. Byt till en svårare text eller bok när eleverna klarar slutsatsen med mindre stöd. Du kan också skriva egna texter, som tabellen Så skriver du en egen text visar.

Ta fram en lästext: niclasfohlin.se/lastexter

Välj en text per pass som uppfyller tre krav:

Lagom nivå	Något att samtala om	Rätt längd
Eleverna klarar frågan på raderna ganska lätt	Texten lämnar något osagt som ger mer än en tanke	Texten hinns med i lugn takt på ett pass

Så skiljer sig nivåerna

Passen, samtalet och cykeln är desamma på alla tre nivåer, och samtalsdragen kommer i samma ordning, vecka för vecka, på alla nivåer. Nivåerna skiljer sig i hur långa texterna är, hur många frågor som går mellan raderna och hur mycket eleverna läser själva. Välj nivå efter gruppen, och blanda gärna.

Vad	Lättläst	Mellan	Avancerad
Texten	6–10 korta rader, en mening eller en fras per rad	2–3 stycken	3 stycken
Frågorna	fyra, två av dem mellan raderna	fyra eller fem	fem eller sex, tre eller fyra mellan raderna
Tankestegen	du visar alla sex, eleverna börjar med tre	alla sex	alla sex
Pass 3	eleverna läser i par, eller du läser högt för den som behöver	eleverna läser själva eller i par	eleverna läser själva, och den som avkodar mödosamt i par
Ledtrådsbladet	ett ord eller en bild i varje ruta	en ledtråd ur texten, gärna två	två ledtrådar ur texten
Kartläggningen	du läser texten högt först	eleven läser själv, och du läser högt för den som avkodar mödosamt	eleven läser själv, och du läser högt för den som avkodar mödosamt

Så skriver du en egen text

När metodens texter är slut kan du skriva egna. Gör så här.

Vad	Så gör du
Huvudsaken	Bestäm det läsaren ska lista ut, som en känsla, en orsak, var de är eller vad någon egentligen menar. Det står aldrig i texten. Lämna gärna plats för mer än ett svar som texten stöder, så att eleverna har något att pröva i samtalet.
Ledtrådarna	Välj tre ledtrådar av olika sort: något personen gör, något hen säger eller inte säger och en sak, en plats eller en tid. Ingen avslöjar huvudsaken ensam.
Scenen	Skriv en scen med människor som pratar, och lägg ledtrådarna tidigt, i mitten och sist. Låt något vara konstigt eller upprepas, så att läsaren stannar.
Provet	Täck alla ledtrådar utom en. Går huvudsaken fortfarande att se, gör den ledtråden svagare. Med alla ledtrådar ska en elev på nivån kunna komma fram till huvudsaken.
Frågorna	Skriv fyra till sex frågor: en på raderna, två till fyra mellan raderna som slutar med <i>"Hur vet du det?"</i> och en bortom raderna. Ingen fråga får avslöja svaret på en annan. Skriv också två öppna frågor som du inte själv har svaret på.

Progression över insatsperioden

Varje vecka börjar i pass 1 med att du visar, och det du hörde i pass 3 bestämmer vad du visar. Veckornas fokus är ett förslag på ordning när du inte har hört något annat. Varje vecka har också ett samtalsdrag, en rad på samtalskortet, som du visar i pass 1 och eleverna prövar i parsamtalet. Dragen kommer i samma ordning på alla nivåer. Gruppen tar nästa drag när den klarar det som står under Gå vidare när, och annars tar ni samma drag en vecka till med nya texter. Välj texter där frågorna har veckans slag, som översikten under Lärarens sidor visar. Planera åtta veckor. Sluta efter vecka 6 eller 7 när lyssningsbladet visar att eleverna själva hittar ett ställe i bänkboken och att ledtråden står utan h. Tar ni ett drag en vecka till, hinner ni inte alla veckorna 6–8, men ni tar minst en av dem. I de veckorna leder eleverna samtalet och läser i sin egen bänkbok.

Vecka	Fokus	Lärarens roll	Eleverna blir bättre på
1	Eleverna lär sig vad det är att läsa mellan raderna och övar Det står, Jag vet och Alltså tror jag med slagen Känsla och Vem. Samtalsdraget är samtalskortets två första rader, att säga <i>"Jag tror att"</i> och en ledtråd och att fråga <i>"Vad tror du?"</i> och <i>"Hur vet du det?"</i>	Ni säger samtalsreglerna i Starten i pass 1, och du förklarar frågornas tre grupper vid den första frågan. I pass 2 visar du parsamtalet med en elev vid stoppet. Du tänker högt länge i pass 1	Att säga <i>"Jag tror att"</i> och visa ledtråden när kamraten frågar <i>"Hur vet du det?"</i> De säger också om svaret står i texten eller om de listar ut det. Gå vidare när lyssningsbladet från pass 2 och 3 visar att de flesta i gruppen säger <i>"Jag tror att"</i> och en ledtråd.
2	Ni övar Stanna och Se det framför dig med slagen Var och när och Varför. Samtalsdraget är att ta med det man har varit med om och att fråga <i>"Kan du säga mer?"</i>	Du visar var och varför du stannar. I pass 2 säger du vad paren ska samtala om vid stoppet	Att stanna där något inte står och att knyta det de har varit med om till en ledtråd när de drar en slutsats. Gå vidare när lyssningsbladet från pass 2 och 3 visar att de flesta i gruppen knyter något de har varit med om till en ledtråd.

Vecka	Fokus	Lärarens roll	Eleverna blir bättre på
3	Ni övar att slå ihop flera ledtrådar med slaget Före och efter. Samtalsdraget är att bygga vidare med <i>"Jag håller med, och"</i> . På nivån Avancerad tar du Samma sak en annan vecka än Kvart i åtta	Du visar två ledtrådar som bara tillsammans ger svaret	Att slå ihop två ledtrådar till en slutsats och att bygga vidare på en kamrats tanke med <i>"Jag håller med, och"</i> . Gå vidare när lyssningsbladet från pass 2 och 3 har ordet vidare och en kamrats namn hos de flesta i gruppen.
4	Ni övar Stämmer det? och slaget Det som menas. Samtalsdraget är att säga <i>"Jag tänker annorlunda"</i> och att fråga <i>"Kan det vara något annat?"</i>	Du tänker högt kortare. I pass 2 säger en elev varför ni stannar, innan paren samtalar	Att säga <i>"Jag tänker annorlunda"</i> och visa sin ledtråd, och att pröva om en tanke stämmer med resten av texten. Gå vidare när lyssningsbladet från pass 2 och 3 har ordet annorlunda och en kamrats namn hos de flesta i gruppen.
5	Ni övar Stämmer det? och slaget Det som menas. Samtalsdraget är att pröva en ny riktning med <i>"Tänk om"</i> och att fråga <i>"Stämmer det med texten?"</i>	Du tänker högt kortare. I pass 2 säger en elev varför ni stannar, innan paren samtalar	Att pröva en ny riktning med <i>"Tänk om"</i> och visa en ledtråd som talar för eller emot den. Gå vidare när lyssningsbladet från pass 2 och 3 visar att de flesta i gruppen säger <i>"Tänk om"</i> och prövar tanken mot en ledtråd.
6–8	Ni övar slaget Ordet i metodens texter med det slaget i pass 1 och 2, och i pass 3 läser eleverna en sida i sin egen bänkbok. Eleverna leder parsamtalet själva, väljer samtalsdrag på samtalskortet och ställer egna frågor om sin bänkbok	En elev tänker högt vid stoppet i pass 2, och eleverna leder gruppens samtal efter paren. Du följer upp om eleverna stannar själva	Att själva leda gruppens samtal i pass 2 och att hitta ett ställe i sin egen bänkbok där något inte står och visa ledtråden utan din hjälp.

Följ upp effekten

Följ effekten varje vecka med lyssningsbladet, och gör kartläggningen före och efter med två lika svåra texter. Kartläggningen är inget samtal. Den mäter om eleven på egen hand drar en slutsats som texten stöder och visar ledtråden, och i passen ger du inga poäng. Får eleven två poäng utan h på både fråga 2 och fråga 3, och står ledtråden utan h på det sista lyssningsbladet, är eleven klar med insatsen. Har eleven fler poäng än före men är inte klar, går eleven en period till, och du börjar med det tankesteg som oftast saknades på lyssningsbladet. Har eleven lika många poäng som före eller färre, tar du upp det med

elevhälsan och ser efter om eleven först behöver träna avkodningen eller ordförrådet, till exempel i TIL i grupp eller Ordverkstad i grupp.

Före insatsen	Varje elev gör kartläggningens text före enskilt med dig. Ställ ingen fråga före läsningen, och stanna inte. På nivån Lättläst och för den som avkodar mödosamt läser du texten högt först, och sedan läser eleven själv. Eleven svarar muntligt, och du skriver poängen i Kartläggningens protokoll. Fråga tillbaka bara om eleven inte svarar, och skriv då ett h efter poängen. Klarar eleven inte fråga 1, är nivån för svår, och eleven gör kartläggningen på nivån under. Välj gruppens nivå så att alla klarar fråga 1, som kravet Lagom nivå säger.
Varje vecka	Du läser frågetecknen i pass 3 och lyssningsbladet från pass 2 och 3, och ser också vem som använde veckans samtalsdrag. Nästa vecka visar du ett tankesteg efter det du hörde. Gissar eleverna utan ledtråd, visar du Det står. Letar de bara efter ord, visar du Jag vet. Läser de förbi stoppet, visar du Stanna.
Efter sex till åtta veckor	Varje elev gör kartläggningens text efter, som är lika svår, enskilt med dig. Du gör den som kartläggningen före och sätter poängen och h på samma sätt. Jämför poängen i Kartläggningens protokoll. Se om ledtråden står utan h på det sista lyssningsbladet, och jämför det med lyssningsbladen från vecka 1 och 2. Titta sedan i elevens bänkbok. Har hen satt lappar där något inte står också utanför passen, och kan hen säga ledtråden vid en av dem?

Mål: vad eleven ska kunna göra efter insatsen

Det övergripande målet är att eleven ska kunna läsa mellan raderna, säga vad man tror och visa ledtråden i texten.

Efter perioden ska eleven oftare kunna:

☐ Skilja på svar som står i texten och svar man måste lista ut	☐ Stanna när något inte står
☐ Visa en ledtråd i texten	☐ Slå ihop flera ledtrådar
☐ Använda det man vet för att dra en slutsats	☐ Pröva slutsatsen mot resten av texten och tänka om
☐ Säger sin tanke med "Jag tror att" och en ledtråd	☐ Bygga vidare på en kamrats tanke, och säga när man tänker annorlunda
☐ Göra en inferens med mindre stöd	☐ Motivera sin slutsats när någon frågar "Hur vet du det?"
☐ Börja läsa mellan raderna i sin egen läsning	

Veckans cykel

Bladet gäller veckans tre pass. Före och efter passet skriver du på passets rad, och efter pass 3 också det flest elever gjorde enligt lyssningsbladet. De första veckorna kryssar du det som ska med. Det du hör i pass 3 bestämmer vad du visar nästa vecka.

SNABBMALL · Textsamtal i grupp			
Vecka _____ Eleverna _____			
Tankesteget jag visar i pass 1 _____ och samtalsdraget _____			
Passen			
Pass	Före: det eleverna ska lära sig i dag Det de listar ut i texten och ur vilka ledtrådar.	Efter: det eleverna sa, vem som byggde vidare och vem som var tyst	Nästa gång
1 Datum			
2 Datum			
3 Datum			

Det här ska med i varje pass Kryssa efter passet de första tre veckorna.			
Pass	1	2	3
I pass 1 tänkte jag högt hela vägen, och sedan tog eleverna över.	☐	☐	☐
Alla sa en tanke innan någon pratade en tredje gång.	☐	☐	☐
Jag frågade "Hur vet du det?" också när jag höll med.	☐	☐	☐

Sist i veckan Läs raderna och kryssen ovanför.	
Det här gör eleverna nu själva eller med mindre stöd	→ Nästa vecka visar jag

Gissar eleverna utan ledtråd, visar du Det står. Letar de bara efter ord, visar du Jag vet. Läser de förbi stoppet, visar du Stanna. Vecka 1 visar du Det står, Jag vet, Alltså tror jag och samtalskortets två första rader.

Checklista inför passet

- ☐ Valt tankesteg och samtalsdrag ur Veckans cykel.
- ☐ Läst texten och sidan om den, och övat på att tänka högt.
- ☐ Bestämt paren och vem som är A och B.
- ☐ Skrivit startmeningen och kopierat texten.
- ☐ Lagt fram tankekortet, samtalskortet och ledtrådsbladen.

Kort om grunden

Att göra en inferens är att föra samman två eller fler uppgifter i en text, eller texten och det man vet, till något som inte står utskrivet, och frågan "Hur vet du det?" får eleven att peka på ledtråden (Kispal, 2008). Elever som avkodar hyfsat men behöver stöd i att förstå det de läser vinner på undervisning i inferenser (Cain och Oakhill, 1999; Elleman, 2017), tydligast när de ser vad som kommer från texten och vad som kommer från läsaren själv (Elbro och Buch-Iversen, 2013). I flera modeller för samtal om texter pratar eleverna mer och förstår bättre, fast beläggen för att samtalet ensamt ger bättre inferenser är svagare (Murphy m.fl., 2009), och elever som behöver stöd läser mer som erfarna läsare när kamraternas tänkande blir synligt för dem (Langer och Close, 2001). Samtalet växer med autentiska frågor och en lärare som bygger vidare på elevens svar (Nystrand, 2006; Soter m.fl., 2008), utforskande samtal går att lära ut (Wegerif, Mercer och Dawes, 1999), och i en läsande gemenskap pratar eleverna om texter med varandra, där flera tolkningar kan hålla när texten stöder dem (Cremin m.fl., 2009; Rosenblatt, 1988). Metoden bygger därför på att läraren tänker högt och lämnar över tänkandet till samtalet steg för steg (Pearson och Gallagher, 1983; Fohlin och Wilson, 2025).

Bygger på Cain och Oakhill (1999), Chambers (1993), Cremin m.fl. (2009), Elbro och Buch-Iversen (2013), Elleman (2017), [Fohlin och Wilson \(2025\)](#), Hempel-Jorgensen m.fl. (2018), Kispal (2008), Langer och Close (2001), Murphy m.fl. (2009), Nystrand (2006), Pearson och Gallagher (1983), Rosenblatt (1988), Soter m.fl. (2008) och Wegerif, Mercer och Dawes (1999), samt Skolverkets Lärportalen om textsamtal och litteratursamtal och guiden UTFORSK från Karlstads universitet.

Bilderna i filmerna och figurerna På bordet: Fluent Emoji, © Microsoft Corporation, MIT-licens.

Samtalet i forskningen: det forskarna såg

Här står forskningen om samtal och läsande gemenskaper som den lät i klassrummen. Studierna om läsande gemenskaper följde lärare och elever utan kontrollgrupp, så de visar hur det kan bli och inte hur stor effekten är.

Forskningen	Det forskarna såg	Så gör metoden
Chambers (1993)	En grupp åttaåringar kom inte vidare med en bilderbok förrän läraren frågade vad de inte förstod. Då sa en pojke att huvudpersonen drömde, och resten av gruppen tog tanken till sig. Chambers skriver att vi inte vet vad vi tänker förrän vi hör vad vi säger.	Eleverna säger sina tankar högt, också de ofärdiga, och börjar med "Jag tror att".

Forskningen	Det forskarna såg	Så gör metoden
Cremin m.fl. (2009)	Lärarna i studien läste mer själva och läste högt för klassen, och omkring 40 procent av dem berättade för eleverna om sin egen läsning och om vilka känslor en text väckte hos dem. Eleverna började prata om texterna med varandra på egen hand, och lärarna var med i samtalen och hade både något att säga och något att lära sig.	Du tänker högt som en läsare i pass 1, också när du undrar, och håller tillbaka din tolkning vid de öppna frågorna.
Langer och Close (2001)	Elever som behövde stöd i läsningen läste mer som erfarna läsare i samtal där kamraternas tänkande blev synligt för dem.	Paren och gruppen tänker högt, så att alla hör hur de andra tänker.
Murphy m.fl. (2009)	En sammanställning av studier om samtal kring texter visade att eleverna pratade mer och lärarna mindre i flera samtalsmodeller, och att eleverna förstod bättre. Att samtalet ger bättre slutsatser var svagare belagt.	Samtalet är formen, och tankestegen och <i>"Hur vet du det?"</i> tränar slutsatserna.
Wegerif, Mercer och Dawes (1999)	Barn som var åtta och nio år och lärde sig att säga vad de trodde, ge skäl och pröva varandras idéer resonerade bättre, också när de arbetade ensamma.	Du lär gruppen att samtala med ett samtalsdrag i veckan, som i tabellen Så lär du gruppen att samtala.
Rosenblatt (1988)	En text har ingen enda rätt tolkning, men alla tolkningar håller inte. De som texten stöder kan stå bredvid varandra.	Eleverna får svara olika när de har varit med om olika saker, och ni prövar varje tanke mot texten.
Hempel-Jorgensen m.fl. (2018)	I skolor där läsningen blev en prestation ställde lärarna frågor till utpekade elever om det som stod i texten, och forskarna såg ett informellt samtal om en text bara en gång. Där läraren ställde öppna frågor och lät eleverna prata i par först, pratade eleverna om personerna och handlingen.	Du ställer öppna frågor, paren pratar först, och ingen får poäng i samtalet.

Materialet, planeringsmallarna och lathunden hör inte till den här filen. De står på niclasfohlin.se/stodundervisning/textsamtal-i-grupp och i filen Allt om metoden.